

Winterbegrazing, deel 3

Verslag van een excursie in het Lage Veld

In het Lage Veld, een gevarieerd vochtig heideterrein van ongeveer 14 hectare groot, op de overgang naar een Veluws beekdal, wordt een begrazingsexperiment uitgevoerd. Eerder is hier de bouwvoor van het voormalige agrarische grasland afgeplagd. verbossing tradt op. Het is de bedoeling dat deze proef met winterbegrazing zes jaar duurt. Het begrazen startte in het najaar van 2006, in eerste instantie met drie Galloways. De afgelopen twee winters liepen er twee keer zoveel dieren. Het Lage Veld is eigendom van het Kroondomein en is niet toegankelijk.

Met de herinnering van vorige keer nog in het geheugen, een dag met vorst en sneeuw eind november 2008, zag het terrein er begin mei 2009 heel anders uit. Groen, bloeiend, zonnetje én mooi weer (één onweersbuitje aan het eind van de middag) was het er een prima vertoeven.

Het doel van de excursie was een nader inzicht te krijgen op de lopende ontwikkelingen. De moeilijkheid is, bij de beoordeling van hetgeen je ziet en denkt waar te nemen aan mogelijke processen natuurlijk: wat is de oorzaak van wat, en –om het nog maar even zo concreet mogelijk te zeggen- klopt het dat als je A doet, dat je dan B krijgt. Dat is natuurlijk een heerlijke discussie, waaraan de verschillende deelnemers zich dan ook ongeremd overgaven.

Misschien is het voor de boomopslag van wilg, berk en in mindere mate den nog wel te zeggen. Het lijkt erop dat 's winters de scheuten van het afgelopen seizoen vrijwel geheel zijn weggevreten. Nu loopt het allemaal weer uit, natuurlijk vooral bij wilg en berk. Zo zal er geen gesloten bos zal ontstaan, maar meer een verzameling van laag blijvende 'boomstruikjes' waarvan er enkele wel zullen doorschieten naar een opgaande vorm. Wellicht dat die dan nog eens worden omgeduwd of geschuurd. Het door het Kroondomein meegegeven doel, maximaal 25% bos, lijkt zo wel binnen bereik.

Moeilijker is het natuurlijk voor de ontwikkeling van de lage vegetatie. Er is ongetwijfeld een zaadbank, planten verspreiden zich ook vanzelf, er is een flinke storing geweest (landbouwgebruik, bemesting, plaggen) zodat de effecten daarvan ook nog meespelen. Neemt de pitrus echt af door begrazing, wat gebeurt er met de massale aanwezigheid van gewoon haarmos? Is begrazen direct na plaggen een remedie tegen een overmatige opslag (storingseffect) van bos?

En dan nog de fauna, misschien te zien als een afgeleide van de vegetatie, die weer een afgeleide is van de terreinontwikkelingen plus toeval. Het is moeilijk te zeggen. De grazers zelf vreten of vertrappen in ieder geval niets, zoals kwetsbare planten of mierenesten

Nog even een klein zijspootje naar de vitaliteit van de grazers zelf. Door bloedonderzoek wordt dit aspect mede gevolgd. De beesten vallen sterk af, daar zijn ze ook voor ontworpen, maar de wisseling tussen rijk voer (in de zomer bij het Naardermeer) en schraal voer 's winters wordt goed doorstaan. Er treden tenminste geen mineralentekorten op in de zin van koper- of seleniumgebrek.

Eén van de algemene conclusies was die middag dat de ontwikkelingen goed moeten worden gedocumenteerd; en dat gebeurt ook al. Tweede conclusie is dat abiotiek én biotiek, alsmede de ontwikkelingen dit terrein zou kunnen worden vergeleken met andere vochtige terreinen op de Veluwe, zoals Staverden, of het Wisselse veen. Wellicht dat een wat bredere kijk hierop inzicht in herkenbare patronen oplevert. Mogelijk is dit iets voor de OBN-DT's om eens op te pakken. ♦

Ido Borkent
bosland@planet.nl

Zie ook Vakblad februari 2005: het artikel 'Winterbegrazing, tijd voor nieuwe ervaring', en december 2008: 'Verslag van een veldwerkplaats met alleen vragen'.

Fraaie vochtige heidevegetatie met onder andere heidekartelblad, dophei, struikhei, gewoon haarmos, trekruis en opslag van wilg (hier één jong boompje)

foto's Ido Borkent

Kwelplek met afgelopen winter afgevreten grauwe - of geoorde wilg; nu weer lekker uitlopend

Mierenbulten versterken het microreliëf; rondom afgevreten en weer uitlopende berken en elzen

Landschapsbeeld van het noordelijke, wat drogere deel van het Lage Veld. Op de voorgrond het vraatbeeld aan een ruwe berk. Opvallend aspect zijn de grote bulten gewoon haarmos, nu door de sporenkapsels op de vrouwelijke planten geheel roestbruin gekleurd. Verder een beeld van tamelijk massale, maar niet gesloten en nog lage opslag van berk, wat wilg en enkele grove den. Deze opslag was een aantal jaren geleden meer gesloten.